

ÖZET

Bu çalışmada; ilk çağlardan beri yerleşim yeri olarak kullanılan ve birçok medeniyete ev sahipliği yapan Muş Sancağı'nın geleneksel ve modern eğitim-öğretim kurumlarının tanıtılması amaçlanmıştır. Bu çalışma giriş, iki bölüm ve sonuç kısmından oluşmaktadır. Giriş kısmında; Muş ilinin coğrafik konumu, Muş adının kaynağı ve Muş'un ilkçağdan itibaren, Osmanlı dönemi dâhil, günümüze kadar olan tarihi yapısı özetlenmiştir. Birinci bölümde; Tanzimat öncesi Osmanlı Devleti'nde sıbyan mektepleri ve medreseler hakkında bilgi verilmiştir. Tanzimat sonrasında ise, Osmanlı Devleti'nin temel eğitim kurumları, rüştiye mektepleri, idadi mektepleri, darülmüallimin, Osmanlı Devleti'nin son döneminde medresede yapılan değişiklikler, gayrimüslim ve yabancı okullar ana hatlarıyla açıklanarak Osmanlı Devleti'nin eğitim sistemi özetlenmiştir. İkinci bölümde ise; Klasik dönem eğitim kurumları olan sıbyan mektepleri ve medreseler, modern dönem eğitim kurumları olan maarif idaresi, ibtidai mektepleri, rüşdiye ve idadi mektepleri, gayrimüslim ve yabancı devlet kurumları, yaygın eğitim kurumları olan kütüphane, tekke ve zaviyeler arşiv kaynaklarına dayandırılarak ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Sonuç kısmında; Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik zorluklara rağmen modern okulların gelişip yayılması için büyük bir çaba harcandığı açıklanmıştır.

Anahtar Sözcükler

Muş, Eğitim, Sıbyan, Medrese, İbtidai, Rüştiye, İdadi

ABSTRACT

In this study; It was aimed to introduce the traditional and modern educational institutions of Muş Sancağı, which has been used as a settlement since the early ages and hosted many civilizations. This study consists of introduction, two parts and conclusion. In the introduction; The geographic location of the province of Muş, the source of the name Muş and the historical structure of Muş from the early age to the present, including the Ottoman period, are summarized. In the first chapter; Before the Tanzimat period, information about primary schools and madrasahs were given in the Ottoman Empire. After the Tanzimat period, the main educational institutions of Ottoman Empire, the schools of secondary schools, administrative schools, the Darülmallim, the changes in the madrasa in the last period of the Ottoman Empire, the non-Muslim and foreign schools are outlined and the educational system of the Ottoman State is summarized. In the second part; Classrooms and schools, educational institutions, classical education institutions, modern educational institutions, education administration, ibtidai schools, rüdiye and idadi schools, non-Muslim and foreign government institutions, non-formal education institutions, libraries, lodges and zaviyas are explained in detail on the basis of archival sources. In the conclusion part; Despite the political, social and economic hardships of the Ottoman Empire, a great effort has been made to develop and expand the modern schools.

Keywords

Muş, Madrasah, Education, Sıbyan, İbtidai, Rüştiye, İdadi